

Alla skolor är inte likadana

*Elevers syn på utbildning och skola från en privat religiös friskola
med inriktning mot islam*

Ansvarig institution: Institutionen för pedagogik, psykologi
och idrottsvetenskap

Författare: Anton Stifors

Handledare: Anna-Maria Marekovic

Kurs: GO2963

År och termin: 2012 HT

Abstrakt

Författare: Anton Stifors

Titel: Alla skolor är inte likadana. *Elevers syn på utbildning och skola från en privat religiös friskola med inriktning mot islam*

Engelsk titel: All schools are not alike. Pupils' views on education and school from a religious private school with focus on Islam

Antal sidor: 24

Syftet med detta arbete är att få en fördjupad förståelse av elevers syn på skola och utbildning på en privat religiös friskola med inriktning mot islam. Det empiriska materialet bygger på 8 stycken intervjuer med elever från en femteklass på en privat religiös friskola skola med inriktning mot islam. Intervjuerna har sedan analyserats, baserat på ett teoretiskt ramverk för att sedan tolka intervjuerna ur specifika perspektiv teorin om rollteori och skolkultur. I studien framgår det att eleverna upplever att det existerar mobbning i den grad att det upplevs som ett problem på skolan. Vidare framkommer det att eleverna upplever att både lärare och elever har ett otrevligt bemötande mot varandra på skolan. Samtidigt så anser eleverna att den egna skolan är bra och att vännerna har en betydande roll för trivsel på skolan.

Inför skolbytet, som sker vid sjunde klass till kommunala skolor, finns det en oro hos eleverna om att inte passa in. Oron grundar sig främst i att eleverna känner en osäkerhet inför framtiden eftersom den är oviss och att eleverna kommer ifrån sina vänner. Samtidigt anser eleverna det som positivt att byta skola. Eleverna har överlag inte reflekterat över att deras skola är annorlunda jämfört med andra och att deras utbildning är den samma. Att kommunala skolor inte är religiösa ses inte som ett problem av majoriteten av eleverna i intervjuerna.

Nyckelord: friskola, elevperspektiv, utbildning, skolkultur

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.2 Problemformulering	1
1.3 Syfte	2
1.4 Frågeställning	2
2. Presentation av skolan	3
3. Tidigare forskning	4
3.1 En ny företeelse	4
3.2 Valet av en religiös friskola med inriktning mot islam	4
3.3 Vuxna formar barn	5
4. Teori	7
4.1 Kultur	7
4.1.2 Skolkulturer	7
4.1.3 Skolkultur på religiösa friskolor	7
4.2 Rollteori ur ett skolkultur perspektiv.....	8
4.2.1 Strukturella roller	8
4.2.2 Interaktionistiska roller.....	9
4.2.3 Systemiska roller	9
5. Metod	10
5.1 Hermeneutisk ansats.....	10
5.2 Observation	10
5.3 Intervjuerna	10
5.3.1 Urval.....	11
5.3.2 Genomförandet.....	11
5.4 Metodmedvetenhet	11
5.5 Forskningsetik	12
6.1 Elevernas syn på den egna skolan	13
6.1.1 Elevernas positiva syn	13
6.1.2 Elevernas negativa syn	14
6.2 Elevernas syn på fortsatta studier	15
6.2.1 Elevernas syn inför byte av skola.....	15
6.2.2 Elevernas syn på skolor med icke religiös inriktning.....	15
6.2.3 Elevernas syn på vidare utbildning.....	16
7. Analys.....	18
7.1 Elevernas syn på den egna skolan	18
7.1.1 Elevernas negativa syn	18

7.1.2 Elevernas positiva syn på skolan.....	19
7.2 Elevernas syn på fortsatta studier och framtid.	20
8. Diskussion	21
8.1 Resultatdiskussion	21
8.1.1 Elevernas syn på den egna skolan	21
8.1.3 Elevernas tankar om fortsatta studier	22
8.2 Metoddiskussion.....	23
Referenser:.....	24

Bilagor:

Bilaga A

Bilaga B

1. Inledning

I detta arbete ska jag undersöka hur eleverna i klass fem på en privat religiös friskola med inriktning mot islam ser på sin egen skola och framtida utbildning. Under min praktik på en religiös skola med inriktning mot islam väcktes mitt intresse för mitt arbetsområde.

Människor i min privata omgivning hade många och olika åsikter angående religiösa skolor, men sällan några åsikter angående hur barnen och eleverna själva upplevde sin egen situation. Det finns väldigt många olika åsikter och synsätt om religiösa skolor med inriktning mot islam. Jag anser att allmänheten har väldigt många åsikter om skolornas existens, men det finns en väldigt liten insyn på hur skolorna i själva verket arbetar. Både forskningen och debatten tycks ha missat att diskutera och forska ur ett elevperspektiv. Därför anser jag det intressant att undersöka elevernas inställning och syn på utbildning och skola. När eleverna sedan lämnar den religiösa friskolan och går vidare till andra skolor anser jag det väsentligt för kommande lärare att få en fördjupad förståelse för elevernas tidigare skolgång. Jag anser det också väldigt viktigt att lyfta fram elevernas tankar och funderingar på hur de själva ser på utbildning och deras framtid. Eftersom det är ett område som jag anser att det saknas forskning och debatt kring så vill jag lyfta fram eleverna för att få en fördjupad förståelse ur ett elevperspektiv.

1.2 Problemformulering

Startandet av religiösa skolor i allmänhet och muslimska skolor i synnerhet anses kontroversiellt menar Gustafsson(2004). Debatten har ofta kretsat kring kritiken av muslimska skolors negativa påverkan på integration av eleverna skriver Gustafsson. Den kommunala skolan främjar det mångkulturella samhället eftersom barn möts och integrerar oavsett kön, bostad, ekonomi, social bakgrund, religion och etnisk tillhörighet. Men en religiös skola samlar barn med liknande bakgrund vilket får en segregeringseffekt eftersom skolorna får en överrepresentation av en och samma sociala grupp menar Gustafsson.

Den positiva debatten har handlat om valfriheten att välja skola menar Gustafsson(2004). Eftersom föräldrarna har möjligheten att fritt placera sina barn i olika skolor så är det en rättighet att även kunna välja en religiös skola oavsett religiös inriktning. En religiös skola med inriktning mot islam bidrar till att stärka elevernas religiösa och kulturella identitet vilket får en integrerande effekt eftersom eleverna är trygga i sig själva skriver Gustafsson om debatten. Om eleverna är trygga i sig själva, finns det en mindre oro inför att socialisera sig i övriga samhället. Vidare framgår det i nationella och internationella undersökningar att föräldrarna upplever att det finns bland annat mindre rasism och större kulturell och religiös förståelse för muslimer i allmänhet på religiösa skolor med inriktning mot islam(se kapitel 3).

Court skriver att elever inom religiösa skolor upplever dubbla budskap(2006). Eftersom skolan vill förmedla ett religiöst och kulturellt stärkande budskap medan eleverna lever i ett sekulärt samhälle menar Court. Detta kan få betydelse i hur eleverna upplever sin omvärld. En svensk rapport visar även på att en del föräldrar, som har placerat sina barn på religiösa skolor med inriktning mot islam, är negativa till den kommunala skolan. Detta anser jag gör det än mer intressant att undersöka ur ett elevperspektiv eftersom jag gör ett antagande att föräldrarnas syn påverkar hur deras barn ser på den kommunala skolan.

1.3 Syfte

Syftet är att få en fördjupad förståelse för hur elever på en religiös skola med inriktning mot islam ser på utbildning och framtid. Eftersom forskningen anses bristfällig så vill jag belysa området genom att undersöka utifrån barnens perspektiv. Jag kommer att undersöka vilken syn eleverna i en femteklass på en privat religiös friskola med inriktning mot islam har på deras egen utbildning och framtid.

1.4 Frågeställning

- Vad har eleverna i klass fem för syn på sin egen skola?
- Vilka tankar har eleverna i klass fem angående sin framtida utbildning?

2. Presentation av skolan

Skolan är beläget i utkanten av en svensk medelstor stad och startades år 2002. Skolan har för närvarande 140 elever utspritt på förskoleklasser upp till klass sex. Antalet elever varierar från månad till månad eftersom en del elever bor endast tillfälligt i staden, samtidigt som det tillkommer nya elever som flyttat till staden permanent eller är nyanlända flyktingar. Alla elever är muslimer och majoriteten av eleverna har svenska som andraspråk. Däremot så talar alla elever flytande arabiska.

Skolan har för närvarande 18 lärare varav 6 stycken är profillärare. Profillärarna ansvarar för undervisningen inom islam, koran och hemspråk. Sedan finns det 4-5 anställda vars arbetsuppgifter varierar. Deras uppgifter kan vara busschaufför, rastvakt, vaktmästare och att servera mat med mera.

Skolan arbetar utefter den svenska läroplanen och undervisningen fungerar som på alla kommunala skolor. Det som skiljer skolan åt jämfört med de kommunala skolorna är att den islamiska skolan är religiöst inriktad vilket gör att elevernas schema ser annorlunda ut. Den religiösa skolan har fler schemalagda ämnen jämfört med den kommunala skolan, så som koran, islam, arabiska och bön. Detta gör att skoldagarna blir en aning längre eftersom ordinarie ämnen måste finnas med i lika hög utsträckning som på kommunala skolor.

3. Tidigare forskning

I detta avsnitt tar arbetet upp den forskning som är tillgänglig med utgångspunkt i mitt forskningsområde. Jag anser det därför relevant att försöka beskriva den tidigare forskningen om det aktiva valet som föräldrarna har gjort genom att placera sina barn i friskolor med inriktning mot islam. Jag vill ge en förståelse utifrån föräldrarnas perspektiv för att det är trots allt föräldrarna som beslutar att placera sina barn i en islamsk friskola. Vidare anser jag att det även är intressant att få en inblick och förståelse för hur eleverna skapar en identitet i skolan. Genom fördjupade kunskaper i elevernas identitetskapande så ges ett större bredare perspektiv i forskningsområdet. Aretun menar att beroende på hur eleverna socialiserar sig på religiösa skolor anses det påverka elevernas identitet(2007).

3.1 En ny företeelse

Forskningen om religiösa skolor med inriktning mot islam är generellt bristfällig. Den tidigare forskningen är främst inriktad på religiösa friskolors uppkomst och debatten om skolornas existens. En stor del av den forskningen är också inriktad på varför föräldrarna gör det aktiva valet att placera sina barn i en religiös skola. Men forskningen anses vara bristfällig på hur det påverkar elevernas syn på utbildning och framtid.

En stor anledning till att det finns väldigt lite forskning inom området är att religiösa friskolor är en relativt ny företeelse skriver Berglund och Larsson(2007). Däremot finns det en debatt i ämnet som har pågått under en lång tid. I Sverige startade de första friskolorna med inriktning mot islam på 1990-talet i och med friskolereformens tillkomst 1992. Reformen innebar att det nu blev betydligt enklare att starta religiösa friskolor. Vidare har det funnits religiösa friskolor under en 50-100 års period runt om i Europa och även i Nordamerika. Bland annat fanns det en judisk friskola som grundades 1955 i Sverige. Men friskolor med inriktning mot islam har inte existerat förrän på 1990-talet.

3.2 Valet av en religiös friskola med inriktning mot islam

Gustafsson tar i sin avhandling upp bland annat varför föräldrarna vill placera sina barn i en religiös friskola med inriktning mot islam. Gustafsson kommer fram till att det rör sig om flera olika anledningar men något som är återkommande är tryggheten(2004). Föräldrarna vill känna en trygghet i att deras barn får en kulturell och religiös identitet. Den tryggheten återfinns inte i den kommunala skolan vilket bidrar till att en del föräldrar väljer friskolan istället anser föräldrarna.

I en rapport som skolverket gjorde med muslimska föräldrar där deras egna barn gick i religiösa friskolor med inriktning mot islam återfanns flera olika anledningar till inte välja den kommunala skolan. Sämre regler angående mat, bön, nakenhet och fasta var några anledningar som framgick i rapporten(1997). Föräldrarna uppgav att de kände en oro att deras barn skulle äta rätt mat, tvingas vara nakna mer än nödvändigt i samband med idrotten och möjligheten att låta deras barn fasta under högtider. Vidare ansåg föräldrarna i rapporten att den kommunala skolan gjorde sina elever sekulariserade. Sekulariseringen i sin tur gjorde att den kommunala skolan hade en negativ syn på islam. Den vanliga religionsundervisningen ger en bristfällig och skev bild av islam menade föräldrarna i rapporten.

I rapporten från skolverket upplevde de muslimska föräldrarna ett utanförskap eftersom de hade svårare att bli förstådda(1997). Den bristfälliga språkliga kommunikationen bidrog till att de kände ett utanförskap gentemot skolan ansåg föräldrarna. Eftersom det som regel finns lärare som kan tala flera olika språk på religiösa friskolor med inriktning mot islam så infanns en trygghet i det. Vidare så var frågan om disciplinen i den kommunala skolan en av anledningarna som uppgavs av föräldrarna i rapporten från skolverket. Den kommunala skolan hade dålig disciplin på sina elever och ljudnivån var alldeles för hög. Istället förespråkades katederundervisning eftersom det var något som föräldrarna själva hade erfarenhet av. Dock kunde inte föräldrarna i rapporten förklara varför en religiös friskola med inriktning mot islam skulle förespråka en hårdare disciplin. Vidare i rapporten kände föräldrarna en oro för att deras barn skulle hamna i skolor där det fanns flera olika invandrargrupper. Föräldrarna menade på att den arabiska eller muslimska identiteten inte skulle få någon plats i den kommunala skolan. Det fanns även sämre förutsättningar för undervisningen i bland annat svenska och det skulle påverka deras barns språkinläring menade föräldrarna. Till sist så ansåg föräldrarna i rapporten att den kommunala skolan hade problem med att behandla frågor om narkotika och alkohol. Föräldrarna menade att de oftast blev dirigerade till bostadsområden eller skolor där det florerade alkohol och narkotika. Därför valde föräldrarna att hellre placera sina barn i en religiös friskola med inriktning mot islam eftersom det var hårdare regler.

Zine skriver i sin artikel om det aktiva valet föräldrarna gör som har placerat sina barn i religiösa friskolor med inriktning mot islam i Kanada(2007). I artikeln lyfter Zine föräldrarnas oro inför att deras barn ska tappa sin religiösa och kulturella identitet. Om barnen hamnar i en kommunal skola finns det stor risk att bli påverkad av övriga elevers religiösa syn och negativa inställning mot islam. Vidare skriver Zine om föräldrarnas oro inför den rasism som de upplever att många elever inom den kommunala skolan utsätts för. Föräldrarna vill skydda sina barn ifrån att utsättas för kränkningar och hot ifrån den kommunala skola och även ifrån samhället menar Zine. I övrigt lyfter artikeln upp samma typ av oro som finns här i Sverige. Zine skriver bland annat om föräldrarnas oro över att deras barn ska tappa sin religiösa och kulturella identitet. Artikeln visar att det finns samma typ av invändningar ifrån föräldrarnas sida oavsett internationellt kontext.

3.3 Vuxna formar barn

Aretun kommer fram till i sin avhandling att elever i en religiös friskola med inriktning mot islam påverkas av säregna normer jämfört med andra elever(2007). Eleverna påverkas av normer och värderingar precis som alla människor gör. Eftersom skolan har en religiös inriktning men samhället som eleverna lever i är sekulariserat så får eleverna dubbla budskap som kan vara svåra att förhålla sig till skriver Aretun. Vidare har föräldrarna en stor påverkan på hur deras barn formas. Deras förhållningssätt till hur barn ska formas är oftast olika jämfört med skolan och samhällets. Aretun skriver att eleverna är lojala mot sina familjer och vänner men att det inte är lika viktigt att vara lojal mot skolan. Därför får föräldrarnas inflytande på eleverna en allt större roll. Aretun menar att det är lätt att barnen får en uppfattning att övriga samhället är fientligt och på så vis kan en oro byggas upp hos barnen. Detta anser Aretun bero på att föräldrarnas förhållningssätt mot samhället återspeglas i barnen.

I den religiösa friskolan med inriktning mot islam som Aretun har baserat sin avhandling på visar att eleverna ofta har flera närstående på skolan(2007). Många elever har syskon, släkt och andra nära bekanta genom deras föräldrars umgängeskrets vilket påverkar elevernas beteende i skolan skriver Aretun. Om eleverna har många närstående i skolan blir det svårare att se skolan som en avskild miljö ifrån hemmet menar Aretun. Vidare menar Aretun att skillnaden mellan skolan och hemmet är så pass liten vilket minskar skolans inflytande på elevernas sociala förhållningssätt.

4. Teori

I denna del presenteras teoretiska perspektiv utifrån begreppet kultur. Alla skolor har en egen skolkultur som påverkar skolans arbete beroende på olika faktorer. Skolor med religiös inriktning har faktorer som påverkar skolkulturen på olika vis och som tycks problematisk enligt Court(2006). Därför har jag valt att arbeta utefter skolkulturer som ett teoretiskt ramverk eftersom det ger en fördjupad förståelse religiösa skolor. Vidare beskriver jag rollteorin med utgångspunkt för de olika roller som varje individ inom skolans verksamhet anammar. Jag har valt att klarlägga rollteorin eftersom jag anser att det ska ge förklaring till hur en skolkultur kan växa fram utifrån olika roller.

4.1 Kultur

Begreppet kultur anses vara ett svårdefinierat begrepp och kan ses ur flera olika perspektiv. För att ge en så bred bild som möjligt om begreppet har jag använt flera teoretiska perspektiv i min förklaring. Det finns ingen samstämmig definition bland forskare eftersom begreppet ses som något tolkningsbart på individnivå menar Persson med flera(2003). Persson med flera skriver om kultur som ett omtalat begrepp och något obeständigt eftersom de områden begreppet infattar används på olika vis. Däremot anser författarna att det finns grundläggande faktorer som definierar begreppet.

En mycket grundläggande betydelse som i någon mån ringar in det område där vi finner definitionerna av kultur, är att kultur är det av människorna skapade såsom exempelvis: normer, institutioner, mening, materiella och symboliska artefakter. Detta skiljer kultur från natur, vilken inte skapas av människan utan existerar oberoende av henne(Persson, 2003:12)

4.1.2 Skolkulturer

Skolan anses vara en av flera institutioner där en kultur existerar som är specifik för varje enskild institution. Alla skolor har således en egen kultur inom den egna verksamheten. ”Dessa kulturer bottenar i skolans historia och samhällsliga traditioner, yrkesgruppsnormer, socialpsykologiska förhållanden, närmiljöfaktorer, mer eller mindre tillfälliga opinionsyttringar m.m”(Berg, Scherp, 2003:74). Eftersom alla skolor anses arbeta utefter olika förutsättningar spelar de olika faktorer, som Berg och Scherp lyfter fram i sin forskning, en större eller mindre roll beroende på den enskilda skolan(2003).

Den skolkultur som förekommer anses påverka det klimat som finns på en skola i form av skolanda. På varje skola finns oskrivna normer som är acceptabla på en skola men anses oacceptabla på en annan skola. Berg och Scherp menar att skolkultur talar om hur all personal och elever inom en verksamhet interagerar med varandra och hur individen eller kollektivet blir påverkade av varandras agerande. Till exempel anses mobbing vanligt förekommande på vissa skolor medan det inte anses vanligt förekommande på andra skolor. Berg och Scherp anser att mobbing är relaterat till bland annat hur elever och skolans personal interagerar och påverkar varandra i ett socialt samspel(2003)

4.1.3 Skolkultur på religiösa friskolor

För att få en fördjupad förståelse om religiösa friskolor så behöver teorin sättas i relation till skolkulturer och hur dessa utvecklas. Skolkulturen inom en religiös skola anses inte vara den

samma som på kommunala skolor menar Court(2006). Genom att tydliggöra de faktorer och uppdrag som religiösa skolor arbetar utefter så ges en större bild av den problematiken som råder på en del religiösa skolor.

Court menar att religiösa friskolor ofta är verksamma i ett sekulärt samhälle, men skolan i sig strävar efter en religiöskultur och utbildning(2006). Detta bidrar till att skolkulturerna på religiösa skolor ofta skiljer sig gentemot den kommunala skolan. Religiösa skolor anses sträva efter att ge eleverna en akademisk och religiös utbildning och även en kulturell identitet. Men skolorna måste samtidigt förhålla sig till det sekulära samhället vilket författaren anser vara problematiskt. Court skriver i sin artikel att alla budskap och intryck som eleverna ska anpassa sig till kan vara svåra att förstå och svåra att förhålla sig till i ett sekulärt samhälle. De normer och budskap som eleverna ska förhålla sig till anses bli bekymmersamt för eleverna eftersom eleverna har svårt att skapa en förståelse för antingen det sekulära samhället eller den religiösa skolan menar Court(2006)

4.2 Rollteori ur ett skolkultur perspektiv

Berg och Scherp anser att den rådande skolkulturen påverkar det arbete som utförs och hur verksamheten utformas(2003). Skolkultur anses fungera som en kollektiv struktur för hur skolornas verksamheter arbetar. Vidare beskriver Berg och Scherp olika rollteorier som lärare och elever förväntas rätta sig efter beroende på den rådande skolkulturen. Rollerna kan både vara uttalade men fungerar främst genom en omedveten anpassning för individen inom en verksamhet. Genom rollteorin skapas en djupare förståelse för hur ett visst beteende och arbetssätt utvecklas inom en skola. Rollteorin anses vara en förklaring för hur ett beteendemönster växer fram inom en skolmiljö skriver författarna.

4.2.1 Strukturella roller

Berg och Scherp skriver att strukturella roller inriktar sig på hur en organisation är strukturerad(2003). Vidare skriver författarna att en skola som arbetar utefter strukturella roller använder sig utav en tydlig arbetsstruktur där alla individer är medvetna om sina roller. Detta behövs för att verksamheten ska fungera med ett effektivt arbetssätt.

Strukturella rollers användningsområde fungerar främst för att förtydliga uppgifter, makt och ansvar inom till exempel skolan menar Berg och Scherp(2003). Genom strukturella roller så får läraren ett större ansvar eftersom det bygger på maktpositioner inom ett kollektiv. Eleverna får således mindre makt eftersom hierarkiordning anammas. Strukturella roller bygger på stadga och ordning där grundtanken är att infoga trygghet för individen eftersom det finns tydliga strukturer i arbetet skriver författarna. Därmed förväntas eleverna att lyssna på läraren och inte utgå ifrån sina roller. Gör inte eleverna som de blir tillsagda så är det lärarens ansvar att strukturera eleverna så att de införlivar sig i sina roller. Det förväntas ett visst beteende och bemötande inom varje roll eftersom det existerar vissa förväntningar på hur varje individ inom en roll bör agera i sina handlingar menar författarna.

4.2.2 Interaktionistiska roller

Interaktionistiska roller framkallas genom interaktion och sociala möten menar Berg och Scherp(2003). Rollerna är inte avgjorda på förhand och det kräver att kollektivet framkallar individuella roller tillsammans, som uppstår genom omedvetna förhandlingar skriver författarna. Förhandlingarna är situationsbundna och därför fungerar inte rollerna som något ständigt.

Vid nya konstellationer av elevgrupper så startas genast nya möten och socialisering för att avgöra rollerna skriver Berg och Scherp(2003). Vidare menar författarna att interaktionistiska roller bygger oftast på hierarkiskordning där den med mindre makt underkastar sig den med mer makt. Skillnaden jämfört med strukturella roller är att det inte existerar tydlig struktur i maktpositionerna. Det leder till att elever kan utnyttja sin högre maktposition gentemot lärarna och sina kamrater. Berg och Scherp skriver att den interaktionistiska rollteorin kan medföra att vissa elever blir utstötta och får rollen som annorlunda. Eftersom det inte finns någon tydlig struktur hur rollerna ska utses kan det medföra till en instabil sammanhållning i gruppen menar författarna. Däremot kan det inge en trygghet för gruppen om rollerna blir accepterade av alla inblandade och en hierarkiskordning är fastställd.

4.2.3 Systemiska roller

Teorin om systemiska roller kan ses som att rollerna medges av alla individer likväl grupper inom skolans verksamhet. Rollerna blir ytters väsentliga eftersom det är individen och kollektivet som arbetar tillsammans menar Berg och Scherp(2003). Genom att lärargrupperna arbetar tillsammans för att uppnå utsatta mål och uppgifter, så läggs en stor vikt vid samarbetet. Därmed minskar hierarkin eftersom rollerna är eller ska vara likvärdiga anser författarna(2003). Den enskilde läraren anses ha ett litet utrymme att agera självständigt eftersom konsekvenserna som en handling får kan drabba hela lärargruppen. En grundtanke är att kollektivet går före individen eftersom rollerna förutsätter att alla samverkar. I dagens verksamhet ute i skolorna kan vi se tydliga exempel på rolltagande utefter systematik. Ett exempel är lärarlag som samarbetar tillsammans. Genom lärarlagen ute i skolorna samverkar så bidrar det till en gemensam mål- och uppgiftsbaserad verksamhet.

Eftersom den systemiska rollteorin baseras på likgiltighet mellan individen och grupperna saknas det ofta någon som har det yttersta ansvaret skriver Berg och Scherp(2003). Bristen på ansvarstagande kan yttra sig i vid oklarheter av olika slag. Situationer kan uppstå där gruppen måste fatta problematiska beslut men där ingen i gruppen har handlingskraft. Det i sin tur kan skapa en osämja och förvirring i gruppen och på så vis en sämre effektivisering av verksamheten menar författarna.

5. Metod

I följande kapitel beskriver jag val av metod och tillvägagångssätt i mina intervjuer. Vidare beskriver jag intervjuernas genomförande, min metodmedvetenhet ur ett kritiskt perspektiv och forskningsetik.

5.1 Hermeneutisk ansats

I min forskning har jag valt en hermeneutisk ansats vid min insamling av data eftersom jag anser att det ger en tydligare förståelse för intervjupersonernas upplevelser kring skolan. Patel och Davidson beskriver hermeneutik som läran om tolkning(2003). Det är forskaren som ska tolka, studera och förstå människan menar författarna. Genom att forskaren sätter sig in andra människor perspektiv så skapas en förståelse baserat på alla människors olika villkor. Finns det en förståelse för människan som helhet förenklas tolkningsarbetet när man sedan ska analysera den insamlade data till delar(2003)

Ely med flera ser hermeneutik som ett begrepp där innebörden står för en del av den kvalitativa forskningen(1993). Det finns ingen enkel definition av begreppet utan det måste ses till sitt sammanhang av flera andra begrepp. Författarna väljer istället att beskriva hur forskaren bör arbeta utefter ramarna för kvalitativ forskning. Att kunna se forskningen i sitt sammanhang och inte dra generella slutsatser av en händelse menar författarna är av stor vikt. Vidare skriver författarna att forskare som använder en kvalitativ ansats vill att de som undersöks ska dela med sig av sina egna liv. Detta görs genom att de som undersöks får tala för sig själva så att forskaren kan få en fördjupad förståelse för de som personer som deltar i undersökningen skriver författarna.

5.2 Observation

Under min praktik drog jag erfarenhet av att bekanta mig med skolan. Det har bidragit till att jag har fått stor hjälp av skolan med att utföra min undersökning. Vidare har det gett mig en insyn i hur skolan arbetar och det klimat som råder på skolan. Detta har jag sedan kunnat använda mig utav när jag har utformat min undersökning. Under min praktik har jag även bekantat mig med eleverna vilket har bidragit till att skapa mig en insyn i hur eleverna arbetar och tänker kring och om skolan.

5.3 Intervjuerna

Jag anser att för att jag ska kunna besvara min frågeställning så är en hermeneutisk ansats att föredra vid intervjuer. Eftersom jag vill få en fördjupad förståelse om eleverna och kunna tolka deras svar anser jag att det uppnås effektivast genom en hermeneutisk och kvalitativ studie. Vidare anser jag att i en enkätundersökning, som också hade varit en tänkbar metod, försvåras arbetet att kunna skapa en förståelse för eleverna och möjligheten att sätta mig in i deras perspektiv. Det bör även tilläggas att eftersom tiden inom arbetets ramar var begränsad så var även intervjuer det effektivaste tillvägagångssätt för min forskning.

Jag inledde med att skriva en intervjuguide(se bilaga, A). Jag delade in mina frågor i olika teman för att jag tydligare skulle få en klar struktur i mina frågor. Intervjuguiden bestod av två huvudteman, den islamiska skolan och den framtida skolan. Vidare använde jag mig utav tre bakgrundsteman som bestod av elevens bakgrund, fritid och familj. Eftersom jag ville få en fördjupad förståelse för hur eleverna ser på sin skola och framtid så ansåg jag att det krävdes

frågor av olika karaktär. Genom att jag hade olika teman ökade min förståelse för bland annat elevernas situation på skolan, deras egen skolgång och deras tankar inför framtiden.

Eftersom jag redan hade fått ett godkännande ifrån skolan att genomföra mina intervjuer på skolan så behövde jag elevernas och föräldrarnas godkännande. Jag delade ut intervjufrågningarna utefter elevernas intresse (se bilaga, B). De elever som själva ville ställa upp på en intervju fick ta hem förfrågningarna till sina föräldrar för att få en underskrift. Jag förklarade i min intervjufrågan vad min tanke med intervjuerna var och vilka frågor som skulle beröras. När jag delade ut förfrågningarna så ville jag även att de som var intresserade skulle försöka reflektera över sin skola och framtid inför intervjuerna.

5.3.1 Urval

Jag valde att intervjua elever i klass fem eftersom jag anser att elever är mognare i den åldern i sina svar och ska inom en snar framtid byta skola. Jag intervjuade fyra pojkar och fyra flickor för att få en jämnare fördelning i mina svar och en större variation som kunde återspegla klassen. Flera elever har endast bott i Sverige under en kortare tid och har därför inte kommit lika långt i inläringen av det svenska språket. Därför valde jag ut de elever som jag ansåg skulle förstå mina frågor enklare och kunna besvara mina frågor.

5.3.2 Genomförandet

Jag intervjuade varje elev enskilt för att varje elev skulle få komma till tals och inte känna sig tillbakadragen i sina svar av övriga klasskamrater. Lindh-Munther tar upp gruppintervjuer som ett exempel på intervjuform men gruppintervjuer tenderar att vara svårare att hålla inom ramarna för ett intervjuämne (1999). Samtalen kan lätt bli ofokuserade när det är barn i 11-13 årsåldern som blir intervjuade menar författarna i rapporten.

Intervjuerna genomfördes på den islamiska skolans bibliotek eftersom det är den miljö som är mest avskild på skolan. Ely med flera skriver att formella intervjuer sker oftast på annan plats där den som blir intervjuad är verksam (1993). Den intervjuade känner oftast ett större lugn och blir mer öppen i sitt samtal menar författarna. Vidare så bjöd jag eleverna på kakor och saft för att eleverna skulle få en positiv och lättsam känsla inför intervjuerna. Jag inledde intervjuerna med att ställa frågor om bakgrund och fritid eftersom det är frågor som anses av enklare karaktär. Ely med flera skriver att det är att föredra enklare inledningsfrågor eftersom det får den person som blir intervjuad att slappna av och känna mindre press. Jag gick senare in på de övriga teman i intervjun som berörde den islamiska skolan, den framtida skolan och familj. Varje intervju tog cirka 20-30 minuter beroende på hur eleverna valde att svara.

5.4 Metodmedvetenhet

Mitt val av att utföra min forskning baserat på intervju anser jag ha flera fördelar. Eftersom jag sedan tidigare bekantat mig med de intervjuade under min praktik på skolan så anser jag att det bidrog till eleverna gav utvecklade svar. Jag uppfattade det som att eleverna kände en trygghet i att det var jag som höll i intervjun istället för en främmande person. Vidare anser att det är enklare för eleverna att göra sig förstådda i tal jämfört med skrift därför är en muntlig intervju att föredra. Genom att jag valde att använda mig av intervjuer anser jag att jag fick en fördjupad förståelse för elevernas tankar och känslor för den egna skolan och inför framtiden.

Jag anser att det förenklar mitt arbete med att tolka intervjuerna för att jag fick en större förståelse för eleverna och deras svar. Vidare anser jag att om intervju är möjlig är det även tidseffektivt eftersom jag får uppleva elevernas känslor och svar bättre jämfört med annan metod.

Men det finns även nackdelar med att utföra intervjuer på barn som intervjupersonen är bekant med. Eftersom jag under min praktik hade bekantat mig med eleverna så kan eleverna ha skaffat sig en negativ bild om mig. Därför kan det påverka svaren eftersom min upplevelse kanske inte stämmer överens med elevernas. Jag ansåg att eleverna kände sig trygga medan eleverna kanske kände ett obehag men valde att inte visa det. Därför krävs det i intervjuer att medverkan är frivillig och att frågorna är frivilliga att svara på. Jag anser att eleverna som jag intervjuade såg mig som en lärare och ämnet berörde skolan. Därför anser jag att det kan ha påverkat resultatet eftersom eleverna möjligen kände en viss osäkerhet i hur ärliga de kunde vara i sina svar. Även om eleverna visste om att deras svar var anonyma så kan det vara så att eleverna inte var säkra på att jag skulle vidareförmedla deras svar till övriga lärare på skolan. Även om jag förklarade att det endast var jag som skulle använda mig utav svaren så fanns möjligtvis en osäkerhet kring mitt förtroende. Vidare anser jag att frågorna som ska ställas måste vara välförberedda och anpassade till elevernas nivå. Om frågorna är dåligt formulerade eller för komplicerade så anser jag att det kan påverka elevernas motivation till att medverka i en intervju.

5.5 Forskningsetik

Det finns särskilda regler och riktlinjer som jag har använt mig av under hela intervjuprocessen och bearbetningen av intervjuerna. Reglerna och riktlinjerna är hämtade ifrån vetenskapsrådet i samarbete med Uppsala universitet(<http://codex.vr.se/>, 2012-12-04). Riktlinjerna och reglerna som jag använde mig utav förklarade jag noga för eleverna och delvis till föräldrarna i den intervjuförfrågan som jag skickade ut till eleverna.

- Barn under 15 år måste man ha målsmans underskrift för att kunna medverka
- En privat skola lyder under tystnadsplikt
- Intervjupersonernas anonymitet. Endast ålder och kön är relevant
- Frivillig medverkan
- Kort information och inte några längre redogörelser som gör det invecklat och svårläst i intervjuförfrågan.
- Är det någon fråga som intervjupersonen finner besvärlig på något sätt så behövs inget svar medges.
- Intervjupersonens rätt att avbryta intervjuerna.
- Förklara tydligt innan intervjuerna mina metoder för att tillvara ta på intervjun. Först ljudupptagning och sedan transkribering.

För att bevara anonymiteten ansåg jag att det var lämpligast att endast använda mig utav enskilda intervjuer istället för gruppintervjuer. Vidare så ansåg jag det lämpligt att intervjua elever som jag ansåg hade bra svenska. Annars hade jag i så fall behövt närvaro av en tolk och då hade jag inte kunnat garantera anonymiteten för eleverna.

6. Resultat

I detta avsnitt så presenteras resultat ifrån de åtta intervjuerna. Avsnittet är strukturerat i två teman som består av elevernas syn om sin egen skola och framtida studier. I redogörelsen om elevernas syn finns underrubriker som omfattar elevernas uppfattningar om skolan, inställning och attityder till lärare och undervisning. Vidare är redogörelsen om elevernas syn på framtida studier även detta indelat i underrubriker som utgör inställningen till icke religiösa skolor, betydelsen av utbildning och framtida yrke. Alla namn som framkommer i detta avsnitt är fiktiva för att skydda elevernas anonymitet.

6.1 Elevernas syn på den egna skolan

Eleverna i femte klass har en grundläggande positiv syn på skolan eftersom det främst är ett tillfälle till sociala möten menar eleverna. Men eleverna talade samtidigt om mobbing på skolan bland eleverna, och lärare som bemötte eleverna med dålig attityd.

6.1.1 Elevernas positiva syn

Eleverna angav exempel så som kompisar, lärare, datorer och lek för den positiva synen på skolan. Elevernas inställning var att skolan främst ska vara rolig att gå till. På frågan om vad eleverna tyckte om skolan så svarade en av eleverna som sammanfattade den generella synen på den egna skolan.

Det är kul att gå i skolan. Du vet, man får träffa kompisar och leka på rasten och sånt. Men det är tråkigt ibland också. Men att ibland få lära nya saker att man får lära sig mycket och nytt, det kan vara kul. Och när andra är trevliga så blir det roligare(Sara)

Sex av åtta elever angav att kompisarna var en viktig del för deras positiva syn på skolan. Eleverna menade att det är viktigt att man har kompisar i skolan eftersom det bidrar till att man tycker skolan är rolig. Att man får chans att leka med varandra på rasterna och att det fanns möjlighet att hitta på saker utanför klassrummet, beskrevs som roligt.

Skolan är roligt. Träffa kompisarna, och när man får vara ute är det roligaste. När man blir äldre får man göra mer saker som är roligare(Mustafa)

En av eleverna angav också religion och etnicitet som en grundläggande anledning till sin positiva syn.” Det finns många som är som mig. Har samma religion[...]Många som går här är somalier, det är ju jag också. Det är kul för vi känner varandra bättre”(Hakim). Eleven menar att det är viktigt att känna en tillhörighet eftersom det underlättar ur ett socialt perspektiv.

Lärarna var uppskattade av alla elever även om det fanns en del kritik. Men eleverna ansåg att lärarna främst var snälla och två elever ansåg även att lärarna var en av orsakerna till deras positiva syn på skolan. En av eleverna svarade ”Lärare som skämtar mycket. Det är kul när man skrattar tillsammans. Man ser att lärarna försöker lära oss mycket. Och det är ju bra”(Sara). Vidare var eleverna generellt positiva till den bedrivna undervisningen. En elev svarade så här på frågan om inställningen till undervisningen på skolan ”[...] Det är roligt när man slipper skriva i klassrummet. Man får spela på instrument på musiken. På idrotten får man röra sig mycket. Det är jättekul”(Abdul). Vidare svarade en annan elev på samma fråga

”Svenska, matte, so/no och idrott är mina favorit ämne.[...] För att jag här lätt för de ämnena”(Neja)

6.1.2 Elevernas negativa syn

Även om eleverna hade en positiv syn på skolan fanns det vissa områden som eleverna ansåg att skolan borde förbättras. Kritiken berörde mobbing mellan eleverna, lärare med negativ attityd och skolans utrymme.

På frågan om elevernas inställning till den egna skolan så svarade tre av åtta elever att det fanns mobbing på skolan och att de själva ofta blev mobbade. En av eleverna svarade följande.

Lite tråkigt att komma till skolan ibland tycker jag. Jag vill jobba istället. I klassen är inte alla så trevliga, eleverna kan vara taskiga och retas ofta fast alla vet att jag inte tycker det är kul. Det finns mycket mobbing på hela skolan(Marva).

En annan elev svarade bland annat på frågan om det fanns några problem på skolan.

Det finns problem med klass sex Mycket mobbing. Blir slagen ofta och tjejerna brukar ställa till problem. Tjejerna gör att det blir jobbigt för de bråkar väldigt mycket med varandra. Sen brukar de komma och störa och vill bråka med oss i femman också(Abdul).

Vidare svarade en av de tre eleverna att killarna bråkade ofta med varandra. Hon ansåg att det väldigt tråkigt eftersom lärarna ofta blev irriterade på de bråkiga eleverna, vilket gick ut över hela klassen.

Hälften av eleverna ansåg att lärarna ofta var negativa och skällde mycket. På frågan, om det fanns något som lärarna överlag borde bli bättre på så svarade hälften av eleverna att det fanns lärare som var ”kaxiga” och ofta skrek på klassen. Även om eleverna hade en grundläggande positiv syn på lärarna så fanns det vissa delar i deras bemötande och handlingar som var negativt. En av eleverna svarade att ”Lärarna, de är bra. Men det är jobbigt när dom är kaxiga mot en”(Hakim). Vidare svarade en annan elev angående lärarna ” [...]De skriker för mycket. Man lär sig inte så mycket när det blir så. Och sen är lärarna sura ganska ofta. Det går bara att skoja ibland liksom”(Jamal)

Eleverna fick frågan, vad de själva skulle vilja ändra på skolan om det fanns möjlighet till det. Tre av åtta elever svarade att skolan i allmänhet borde vara större och matsalen i synnerhet. Vidare hade de tre eleverna även synpunkt på att man borde få lov att äta mer mat. ”Bygg ut skolan. Den är väldigt liten. Och mer mat eftersom man knappt blir mätt”(Neja). Eleverna menar också att eftersom skolan är liten och det är många elever så bidrar det till att det blir stökigt i korridorerna. Om skolan hade varit större så hade det kunnat vara ett lugnare klimat på skolan.

Vidare så var det tre av åtta elever som ville att det inte borde finnas någon form av mobbning på skolan. En av eleverna svarade att.

Att alla barn blir trevliga mot varandra, även vuxna. Att sluta mobba och att man slutar kommentera så mycket. Det blir bara jobbigt om man ska retas hela tiden, så det är något som jag vill ändra på(Noor)

6.2 Elevernas syn på fortsatta studier

Eleverna anser generellt att det ska bli spännande men samtidigt nervöst inför skolbytet i sjunde klass. Elevernas syn på andra skolor med icke religiös inriktning är väldigt varierande. Däremot är alla eleverna i intervjuerna ense om att utbildning är viktigt eftersom det leder till att få arbete i framtiden.

6.2.1 Elevernas syn inför byte av skola

Eleverna fick frågan om hur det skulle bli att byta skola i framtiden till sjunde klass. Fem av åtta ansåg att det skulle bli spännande men samtidigt nervöst eftersom det innebär att eleverna kommer till en ny skola och klass. En av eleverna svarade ”Det ska bli spännande. Att man ska lära känna nytt folk. Det kan bli konstigt att lära känna andra eftersom de känner inte mig, och jag känner inte dem”(Noor). Just känslan av nervositet, men samtidigt spännande var de generella känslorna.

Det ska bli kul att komma på en större skola. Bättre att komma till en skola som kommunen äger. Det blir bättre för då kan vi få mer grejer som data och större skola. Men jobbigt med att få nya vänner. Du vet, det komma nya problem. Svårare att kunna skoja med andra. Man måste lära känna nytt folk, det är jobbigt, du vet vad jag menar och sånt(Mustafa).

En av eleverna svarade även att ”Det känns som att man måste kämpa mer på andra skolan. Då börjar man få betyg och då jag få A på alla prov. Man vill ju få ett bra jobb(Abdul)”. Vidare svarade även en av eleverna att det kändes sorgsamt eftersom man lämnar sina gamla kompisar. Eleverna har redan börjat tänka på sina fortsatta studier på andra skolor när de blir äldre. En av eleverna svarade ”Spännande. För man vet inte riktigt vad som händer, det ska bli något nytt. Det ska bli kul att bli äldre för man vet inte riktigt vad som ska hända(Marva)”.

6.2.2 Elevernas syn på skolor med icke religiös inriktning

Eleverna fick frågan på vad de själva tyckte om andra skolor som inte hade en religiös inriktning. Elevernas svar varierade och väldigt mycket. Fyra av åtta elever ansåg att icke religiösa skolor var bra, eller fungerade likadant som den egna skolan. Två av de fyra eleverna hade inte reflekterat över hur andra skolor fungerade, men trodde att icke religiösa skolor var bra. En av eleverna svarade ”Men vadå? Det finns andra skolor som är bra. Och andra som är dåliga. Alla skolor är inte likadana. Så är det!(Abdul)”. Vidare svarade en annan av eleverna att skolorna är väldigt lika men det som skiljer sig åt med olika ämnen.

Andra skolor är bra. Jag har kompisar som går på andra skolor som inte har samma saker som vi här. Vi lär oss samma saker men vi har ju islam, koran och sånt. Men annars så är vi lika(Sara)

Vidare ansåg två av åtta elever att icke religiösa skolor var bättre, dels kunskapsmässigt men även i bemötandet från elever.

Andra skolor är bra, kanske bättre. Jag tror att barnen betar sig bättre och är bättre än alla på vår skola(Noor)

Bra. Men man lär sig mer på andra skolor. Vi har andra ämnen och sånt som är viktigare för oss än vad det är på andra skolor. Så vi har mindre av andra ämne som andra skolor blir bättre än oss på(Hakim)

Två av de åtta eleverna var negativa till icke religiösa skolor. En av eleverna säger att det finns mycket bråk på andra skolor som inte finns på den egna religiösa friskolan. Vidare säger den andra eleven att det inte finns samma regler på skolorna, vilket är negativt.

Andra skolor har inte några profilämnena och det är inte bra tycker jag[...] Det viktigaste med religionen är ju att det finns många bra regler, och då finns ju inte det på andra skolor(Neja)

6.2.3 Elevernas syn på vidare utbildning

Eleverna menar att det är viktigt med att få bra betyg och utveckla sin förståelse för bland annat det svenska språket eftersom det leder till arbete i framtiden. Eleverna säger att det krävs att man förbättrar sig i ämnen som anses av svårare karaktär. Eleverna är även eniga om att det krävs att man engagerar sig i skolan och ”kämpar” mycket med sitt skolarbete. Eleverna fick frågan om de själva anser att utbildning är viktigt. En av eleverna menade att bra betyg leder till en god framtid.

Ja det är viktigt. För att om man vill lära sig och vill ha en framtid så måste man gå i skolan. Man kan lära sig nya saker som kan användas i högstadiet och gymnasiet. När man är klar med alla stadier så kan man göra vad man vill. Man vet allt(Abdallah)

Tre av eleverna anser att det svenska språket är av extra betydelse för att kunna få ett arbete i framtiden. En av eleverna svarade ”Det är viktigt att man lär sig att läsa, skriva, räkna på svenska. Bättre att man lär sig det än att man sitter hemma och spelar tv-spel och inte får något jobb”(Mustafa). Vidare så svarade en annan elev att ” Man måste lära sig mycket i skolan för att få en bra framtid. Svenska är extra viktigt tycker jag, men även engelska och matte.[...] Det är ämnen som alla behöver vara bra i för att man ska lyckas”(Sara)

Angående betygen så anser fyra av de åtta att höga betyg är det väsentligaste inför framtiden. På frågan om utbildningens betydelse, så menar en av eleverna att betygen är skillnaden mellan ett ”misslyckande” och ”framgång”.

För att få betyg i 6:an. Så att man kan få bra betyg senare. Man måste plugga senare i sitt liv så att man kan få ett bra jobb med en bra lön. Utbildningen är viktigt för att annars får man dåliga jobb som att bygga och köra traktor. Man jobbar mycket, men tjänar inga pengar(Hakim).

Vidare menar en av eleverna att en bra utbildning har stor betydelse eftersom det är viktigt med ett bra jobb så det bidrar till att försörja sin familj. En av eleverna svarade att ” När jag blir stor så vill jag bli advokat. Det är viktigt att man får ett bra jobb så att man kan få mycket pengar. Jag vill försörja min familj och hjälpa min mamma och pappa”.(Abdallah)

7. Analys

I detta avsnitt så presenteras den analys och tolkningar utifrån det tidigare avsnittet, resultat. Analys och tolkningar skrivs fram med utgångspunkt ifrån det teoretiska ramverket i avsnitt fem och från tidigare forskning i avsnitt tre. Jag har delat in detta avsnitt in två delar för att enklare förtydliga analysen utifrån min frågeställning.

7.1 Elevernas syn på den egna skolan

Alla eleverna i intervjuerna svarade att de trivdes på skolan och den främsta anledningen var umgänget med kompisar. Vidare framkom datorer, lärare, religion och etnicitet som anledningar till trivseln men återkommande i alla svar var vänner. Samtidigt som alla intervjuade svarade att de trivdes så var ämnet mobbing något som var återkommande i deras svar. Vidare ansåg eleverna att lärarna på skolan var snälla, roliga och överlag var bra lärare. Men att lärarna ofta kunde vara sura och skrikiga ofta, vilket var mindre bra. Överlag var eleverna väldigt nöjda med skolan men eleverna ansåg att skolan var liten och behövdes byggas ut.

7.1.1 Elevernas negativa syn

Berg och Scherp talar om rollteorin som en del av skolkulturen(2003). Mobbing anses vara ett sätt att förtydliga maktpositioner genom att man visar sin överlägsna position menar författarna. Eleverna upplevde att det var äldre elever på skolan som skapade problem, vilket kan ses ur den interaktionistiska rollteorin. Intervjupersonerna hade svårt att svara på vilka orsaker som fanns till grund för att de upplevde att de blev mobbade. Dock upplevde intervjupersonerna att det förekom mobbing och att det emellanåt kunde vara jobbigt och svårt att vistas på skolan. Eftersom intervjupersonerna talar om att det är fel med mobbing, så visar det på att eleverna inte accepterat sina roller ur den interaktionistiska rollteorin. Eftersom rollerna skapas genom interaktion mellan eleverna så skapas samtidigt en hierarkiskordning som talar om vem eller vilka som har mer eller mindre makt. Men accepteras inte rollerna av eleverna så kan det leda till mobbing eftersom en individ eller flera försöker få mer makt över andra individer menar Berg och Scherp(2003).

Hälften av eleverna ansåg att lärarna kunde vara sura, ”kaxiga” och brukade skrika ofta. Det bidrog till att eleverna kände en osäkerhet kring hur man skulle bemöta lärarna. Berg och Scherp talar om den strukturella rollteorin som ett sätt att förtydliga arbetsstruktur inom skolor(2003). Författarna menar att det bör finnas någon som har en position som arbetsfördelare och som ser till att arbetet blir utfört, vilket oftast är lärarna. Detta kräver också att eleverna inom en klass utför det arbete som de blir tilldelade av sin lärare. Det är lärarnas uppgift att se till att eleverna anpassar sig utefter rollen som de blir tilldelade. Infinner sig inte eleverna i sin roll, då tenderar arbetet att fallera och den tydliga strukturen uteblir. Lärarna i sin tur får gå in och tillrättavisa sina elever för att eleverna ska inträda i sin roll som elev. Tillrättavisningen ifrån lärarnas håll kan göras på diverse sätt, bland annat genom att lärarna skriker på eleverna för att få ordning och en strukturerad undervisning.

Berg och Scherp talar även om den systemiska rollteorin där utgångspunkt är samarbete(2003). Från ett lärarperspektiv kan det innebära att man arbetar i arbetslag för att uppnå utsatta mål. Att arbeta utefter den systemiska rollteorin innebär att alla är likvärdiga när det kommer till makt och ansvar. Däremot kan det leda till att det finns sällan någon som har det yttersta ansvaret och som tar beslut av svårare karaktär. Författarna talar om ett beroendebeteende när det saknas närvaro av någon beslutsfattare. När det inträffar situationer som lärarna anser vara svåra att hantera eller att arbetet blir betungande så vill lärarna gärna att någon kommer och tar över arbetet menar författarna. Det skapas ett beroendebeteende eftersom lärarna behöver någon som avlastar deras arbete på något sätt. Berg och Scherp menar att det kan uppstå en känsla av ångest på grund av utmaningar som arbetet medför. Ångesten kan gå ut över andra individer så som rektorn, kollegor, föräldrar, elever med mera skriver författarna. I detta fall kan det tänkas att lärarna låter sin frustration över betungande arbetsuppgifter gå ut över eleverna. Det kan ses som en möjlig förklaring till att eleverna upplever lärarna som sura och irriterade(2003).

7.1.2 Elevernas positiva syn på skolan

Av intervjupersonerna var även majoriteten positiva till den bedrivna undervisningen. Eleverna var främst positiva till ämne som de upplevde av lättare karaktär. Eleverna var överlag nöjda med lärarna på skolan. Eleverna ansåg att lärarna var roliga, snälla och kunde skämta mycket, vilket bidrog till en god syn på lärarna.

Alla intervjupersonerna svarade att det sociala umgänget var en av dem största anledningen till att det fanns trivsel och trygghet på skolan. Eleverna känner en gemenskap inom den egna klassen eller till övriga elever och personal på skolan. Det visar att det finns flera olika roller som tillämpas inom skolan utifrån Berg och Scherps rollteori(2003). Inom skolan tillämpas alltså flera olika roller eftersom det både finns mobbning men samtidigt känner intervjupersonerna trivsel. Just trivseln på skolan går att se ur den systemiska rollteorin där det finns en tydlig gemenskap och sammanhållning för att skapa ett särskilt arbetsklimat. Intervjupersonerna tog inte upp några större problem inom den egna klassen, utan främst med de äldre eleverna. Baserat på deras svar kan det tolkas som att eleverna är nöjda med konstellationen i den egna klassen och att det finns tydliga roller inom den egna gruppen som har accepterats av eleverna.

Vidare talar en av eleverna om religionens betydelse och likaså etnicitet. Eleven talar om sina vänner som han förknippar med religionen och etniciteten. Det kan tyda på att eleven känner en trygghet i att det finns andra elever med liknande identitet. Den tidigare forskningen som har gjorts visade på att föräldrarna vill att deras barn ska känna en trygghet i att deras barn socialiserar sig i en religiös skola med elever med liknande bakgrund skriver Zine(2007). Intervjupersonens svar tyder på det som Zine skriver, att det skapas trygghet hos eleverna och att det bland annat skapas en religiösidentitet.

7.2 Elevernas syn på fortsatta studier och framtid.

Inför byte av skola i sjunde klass anser majoriteten av intervjupersonerna att det ska bli spännande att komma till en ny skola. Men eleverna känner samtidigt en osäkerhet över att lämna sina vänner. Eftersom eleverna inte riktigt vet hur den framtida skolan kommer att fungera, så finns det en osäkerhet kring att eleverna ska passa in och hitta nya vänner. Det kan ses som ett tecken på att eleverna trivs på sin nuvarande skola eftersom det finns en trygghet och säkerhet eftersom eleverna känner till skolan. Vidare nämnde flera elever att de upplever att det blir svårare på andra skolor i form högre krav på elevernas kunskapsnivå. Eleverna ansåg att det krävdes större ansträngningar för att nå bra resultat. Resultatet av elevernas svar går att se ur ett skolkulturperspektiv där det finns flera olika budskap som skolan försöker förmedla. En religiös skola vill att eleverna ska få en religiös och kulturell utbildning, utöver akademisk och socialutbildning skriver Court(2006). Det kan bidra till att eleverna känner en osäkerhet inför att byta till kommunal skola eftersom utbildningarna skiljer sig åt i ett sekulariserat samhälle menar Court(2006). Intervjupersonerna känner en osäkerhet inför bytet eftersom de har lite eller ingen erfarenhet ifrån kommunala skolor.

Även om eleverna känner en osäkerhet inför att lämna sina vänner och den nuvarande skolan, talade de samtidigt om att det skulle bli spännande. Eleverna hade överlag en positiv syn på skolor med icke religiös inriktning. Av de åtta intervjuerna var det endast två av eleverna som var negativa till skolor med icke religiös inriktning. Detta eftersom de upplevde att det fanns mycket bråk på andra skolor, samtidigt som det var negativt att det inte fanns en religiös inriktning på kommunala skolor. Övriga elever i intervjuerna upplevde att utbildningen var den samma eller bättre. Intervjupersonerna som var positivt inställda till andra skolor talade om att elever på övriga skolor var bättre kunskapsmässigt och visade ett bättre beteende. Samtidigt talade Mustafa om att en kommunal skola var bättre ur ett ekonomiskperspektiv eftersom det bidrog till mer resurser enligt honom. Elevernas positiva syn till övriga skolor går att se ur ett skolkultursperspektiv där eleverna ges positiva upplevelser av utbildning. Eftersom majoriteten har en positiv inställning så kan det tyda på att eleverna har fått goda erfarenheter och upplevelser till fortsatta studier.

8. Diskussion

I detta avsnitt diskuterar jag och lyfter fram min egen syn på resultatet. Vidare så för jag en kritisk metoddiskussion med utgångspunkt från mina metodval.

8.1 Resultatdiskussion

Eleverna i intervjuerna har en grundläggande positiv syn på den egna skolan eftersom kompisarna bidrar till bland annat att skolan blir meningsfull. Vidare anser eleverna att deras undervisning är rolig och att lärarna bidrar till att skapa goda förutsättningar i klassrummet. Dock menar eleverna att även om lärarna överlag var bra, så hade lärarna emellanåt dåligt bemötande och skrek ofta. Vidare är elevernas upplevelser att det dock finns mycket mobbning på skolan som de äldre eleverna ofta bidrar till att skapa.

Eleverna är överlag positiva till att byta skola vid sjunde klass och lika så till övriga skolor i allmänhet. Eleverna tycker att det ska bli kul, spännande men samtidigt nervöst att byta skola. Vidare har eleverna en positiv inställning till vidare utbildning inom kommunala skolor.

8.1.1 Elevernas syn på den egna skolan

Elevernas upplevelser och erfarenheter ifrån sin egen skola är främst positiva. Alla elever i intervjuerna talar om vännernas betydelse vilket visar att socialisering är en avgörande faktor för goda upplevelser. Genom att eleverna har vänner att umgås med och får möjlighet att leka skapas en trygghet och trivsel på skolan. Det visar på hur viktigt det är med vänner för att eleverna ska uppleva skolan som positivt. Vidare talar eleverna om att det finns lärare som är snälla och roliga. Jag anser att lärarens roll blir särskilt viktig för de elever som inte har några vänner. Finns det ingen individ inom verksamheten som en elev kan känna trygghet med, så kan det påverka elevers upplevelser om skolan negativt.

En av eleverna tog upp religionen och etnicitetens betydelse för att umgås. Eleven talar om att det finns barn som är muslimer och somalier, vilket är en trygghet för honom. Svaret finner jag extra intressant eftersom det aktiva valet som föräldrarna har gjort, genom att placera sina barn på religiösa skolor, visar på att bland annat den kulturella bakgrunden ska stärka elevernas identitet. Det var endast en av eleverna som tog upp det som en förutsättning för trivsel. Innan jag utförde intervjuerna så gjorde jag ett antagande att elever skulle poängtera just den kulturella bakgrunden som något viktigt för trivsel på skolan. Men endast en av intervjupersonerna nämnde religionen eller etnicitet som en avgörande faktor för socialisation. Jag anser att det visar på att barnen själva inte reflekterar över sin skola som religiös eller kulturellt annorlunda jämfört med andra. Majoriteten av eleverna menar att deras skola är som vilken skola som helst och ser fram emot att fortsätta sin utbildning på övriga skolor.

Eleverna ansåg att skolan hade en del problem. Dels talade eleverna om mobbning bland andra elever på skolan, lärare med dåligt bemötande och skolans begränsade utrymme. Att det existerar mobbning på en skola anser jag som inget ovanligt, men däremot ovanligt att eleverna upplever mobbning så pass utbredd. Majoriteten av eleverna talar om mobbing vilket jag anser är ganska oroväckande. Det finns problem med äldre eleverna på skolan som bidrar till att intervju eleverna upplever skolan stundtals som något negativt. Bakgrunden till mobbning på skolan anser jag till stor del vara de äldre elevernas känsla av att de är äldre och

kräver respekt. Berg och Scherp talar om den interaktionistiska rollteorin där rollerna bestäms genom en socialiseringsprocess(2003). För att skapa struktur krävs att alla inblandade inom en verksamhet accepterar sina roller. I detta fall så verkar det som att de yngre eleverna inte vill rätta sig utefter rollerna som de äldre eleverna vill diktera. Därför trycks de yngre eleverna ner mentalt när de inte agerar så som de äldre eleverna vill. Jag anser att det kan handla om maktpositioner som de yngre eleverna inte vill acceptera.

Eleverna säger att lärarna på skolan ofta är sura och skriker ofta. Berg och Scherp talar om ett beroendebeteende där betungande arbetsuppgifter bidrar till att lärarna vill lämna ifrån sig ansvar och få stöd av till exempel rektor eller kollegor(2003). Man vill att någon ska ta extra ansvar för att förenkla arbetet menar författarna. Eftersom jag har erfarenheter ifrån skolan kan jag relatera deras teori till lärarnas arbete. Jag upplevde att lärarna var väldigt stressade och hade stundtals svårt att hantera deras arbetsuppgifter. Det kunde leda till att lärarna fick mindre tålamod och att deras frustation gick ut över eleverna. Vidare så ledde det till att lärarna tappade motivation och ork till att reda ut bråk och den mobbing som förekom. Det kan leda till att problemen aldrig blir riktigt lösta och mobbingen bland eleverna kan fortsätta.

8.1.3 Elevernas tankar om fortsatta studier

Alla elever säger att framtida utbildning är viktigt eftersom att bra betyg ger bättre förutsättningar för ett bra arbete. Med bra betyg ökar möjligheterna till framgång. Jag anser att det visar att eleverna är väl medvetna om skolans betydelse och vilka effekter utbildning ger. Vidare har eleverna reflekterat över den kommunala skolan, men majoriteten anser att skillnaderna är små.

De flesta av eleverna anser att deras skola är likvärdig den kommunala skolan. Majoriteten menar att det inte är någon skillnad, mer än att deras skola har en religiös inriktning. Men det spelar ingen roll vilken skola man går på eftersom alla ändå får samma utbildning menar eleverna. Det som är viktigt är att man kan få bra betyg och sedan kunna få ett bra jobb menar eleverna. Jag anser att elevernas inställning, till den kommunala skolan, visar att eleverna inte känner någon rädsla eller fientlighet till övriga skolor som debatten har påpekat angående religiösa friskolor. Debatten har bland annat tagit upp att elever på religiösa skolor får en skev bild om hur den kommunala skolan fungerar och att det sedan påverkar elevernas möjligheter till lärande. Vidare har debatten tagit upp den segregande effekt religiösa skolor får eftersom eleverna blir rädda för att socialisera sig i samhället i stort. Men majoriteten av eleverna menar att det ska bli spännande och kul och byta skola. Jag anser att det eleverna säger, stämmer inte alls in på vad den tidigare debatten har handlat om. Tvärtom så talar majoriteten av eleverna väl om den kommunala skolan och i vissa fall ses den kommunala skolan som ett bättre alternativ än den religiösa skolan menar eleverna. Detta anser jag visa på att eleverna har anpassat sig till det sekulära samhälle som kommunala skolor är verksamma i.

Samtidigt som eleverna tycker att det ska bli kul och spännande att byta skola i sjuan men tråkigt att lämna sina vänner. Svaren i sig anser jag inte vara något anmärkningsvärt eftersom eleverna har en positiv inställning till skola och utbildning. Elevernas tankar och känslor anser jag beror mycket på att det är något okänt och som de känner till väldigt lite om. Jag anser att det inte är själva utbildningen som eleverna känner en oro över, utan det är att lämna sina

kompisar. Kompisarna utgör en trygghet och att man tillsammans skapar ett socialumgänge på skolan. När kompisarna sedan byter till annan skola så försvinner den tryggheten som de tillsammans har byggt upp under flera års tid. Jag anser att det absolut inte är något ovanligt utan något allmänt som barn och även vuxna upplever när man lämnar nära och kära bakom sig.

8.2 Metoddiskussion

Jag anser att det går att finna ett flertal olika resultat genom att fokusera på olika teoretiska ramverk. Jag valde att basera mitt teoretiska ramverk på just skolkulturer och olika perspektiv utifrån olika rollteorier men det finns flertalet andra ingångar. Teoretiska ingångar så som socioekonomisk bakgrund, segregering, integrering, föräldrars inflytande med mera. Frågeställningen hade bevarats men intervjuerna hade så fall formulerats annorlunda. Jag valde skolkulturer som ingång eftersom jag anser det oerhört intressant, men vill visa på att det finns flertalet andra.

Jag anser att jag har påverkat resultatet eftersom jag tidigare haft min praktik på skolan där intervjuerna genomfördes. Jag har hela tiden haft en klar föreställning om vad svaren kan tyckas bli, men jag har försökt hålla mig neutral under hela arbetsgången. Dock anser jag att mina fyra veckors praktik har påverkat mitt sätt att se resultatet. En stor del av den tidigare debatten om religiösa skolor har präglats av negativa åsikter. Jag å andra sidan har tvärtom positiva åsikter om religiösa skolor eftersom jag anser att det är viktigt för eleverna att känna en trygghet. Dock har jag lyft fram både negativa och positiva områden som intervjupersonerna har lyft fram. Jag anser att svaren speglar elevernas tankar och känslor väldigt bra.

Genomförandet av intervjuerna anser jag gick väldigt bra. Men att eleverna ska svara på frågor som berör den egna skolan anser jag vara väldigt känsligt ämne. Eftersom eleverna visste hela tiden om att jag är bekanta med lärarna på skolan så kan det ha påverkat elevernas svar genom att inte svara ärligt. Det fanns en rädsla att jag skulle berätta vidare om det som sades i intervjuerna. Eleverna tvekade ofta i sina svar vilket gjorde att jag ofta fick stryka flera frågor för att jag inte lägga över någon press på eleverna. Dels handlade det om frågor där det kunde framgå att eleverna hade en negativ inställning. Sådana frågor var det flertalet av eleverna som valde att undvika. Dock har jag stor förståelse för att eleverna inte ville svara på frågor av svårare karaktär eftersom de inte ville prata negativt om den egna skolan. Däremot anser jag att samma typ av studie hade varit lämpligt att utföra efter att elever slutat på skolan. Jag anser att det inte hade varit samma press att försöka skydda den religiösa skolan då, eftersom det inte antagligen inte funnits någon anknytning till skolan. Resultatet hade sannolikt sett annorlunda ut eftersom elever som tidigare närvarat på skolan hade fått distans till och ett annat perspektiv på skolan anser jag.

Referenser:

Aretun, Åsa (2007). *Barns "växa vilt" och vuxnas vilja att forma: formell och informell socialisation i en muslimsk skola*. Diss. Linköping : Linköpings universitet, 2007

Barn mellan arv och framtid: konfessionella, etniska och språkligt inriktade skolor i ett segregationsperspektiv. (1997). Stockholm: Skolverket

Berg, Gunnar & Scherp, Hans-Åke (red.) (2003). *Skolutvecklingens många ansikten*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling

Berglund, Jenny & Larsson, Göran (red.) (2007). *Religiösa friskolor i Sverige: historiska och nutida perspektiv*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Court, Deborah (2006): How Shall We Study Religious School Culture?, *Religious Education: The official journal of the Religious Education Association*, 101:2, 233-241

Ely, Margot (1993). *Kvalitativ forskningsmetodik i praktiken: cirklar inom cirklar*. Lund: Studentlitteratur

Gustafsson, Kristina (2004). *Muslimsk skola, svenska villkor: konflikt, identitet & förhandling*. Diss. Lund : Univ., 2004

Lindh-Munther, Agneta (red.) (1999). *Barnintervjun som forskningsmetod*. Ny. utg. Uppsala: Institutionen för lärarutbildning, Univ.

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 3., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Persson, Anders (red.) (2003). *Skolkulturer*. Lund: Studentlitteratur

Zine, Jasmin (2007): *Safe havens or religious 'ghettos'? Narratives of Islamic schooling in Canada*, *Race Ethnicity and Education*, 10:1, 71-92

Elektroniska källor

<http://codex.vr.se/manniska2.shtml>, 2012-12-04

<http://codex.vr.se/manniska1.shtml>, 2012-12-04

Bilaga A

Intervjuguide

Hur gammal är du?

Hur länge har du gått på skolan?

Vad är tycker du om skolan?

Vad är det som är bra/dåligt med skolan?

Tycker du det är kul att gå i skolan?

Är det viktigt att gå i skolan?

Varför är det viktigt/inte viktigt att gå i skolan?

Vilket/vilka ämne tycker du bäst om?

Varför tycker du bäst om det/dom?

Vilket/vilka ämne tycker du minst om?

Varför tycker du minst om det/dom?.

Vad tycker du om lärarna på skolan?

Vad är det som är bra/mindre bra med lärarna?

Hur är lärarna mot dig eller er?

Hur är du eller ni elever mot lärarna?

Vad vill du jobba med när du blir stor?

Hur ska du göra för att kunna bli vad du vill?

Vad tycker du om andra skolor?

Vad tycker du om skolor som inte har bön, koran och islam på schemat?

Vill du att din skola ska vara annorlunda, och så fall varför?

Hur ser du på att byta skola när du slutar 6:an?

Tror du att det kommer vara annorlunda på andra skolor?

På vilket sätt tror du att det kommer vara annorlunda på andra skolor?

Har du mycket läxor att göra?

Brukar du göra dina läxor?

Var och när gör du dina läxor?

Är det någon som hjälper dig med läxor när du är hemma?

Vad brukar du göra på fritiden?

Har du många vänner att umgås med?

Brukar du hitta på något med din familj?

Tycker du det är viktigt med religion?

Varför är det viktigt?

Vad tycker du bäst om din religion?

Vad tycker du minst om din religion?

Hur länge har du bott i Sverige?

Var bodde du innan?

Vilket land kommer dina föräldrar ifrån?

Har du gått i skolan i något annat land?

Vad skiljer det sig åt?

Bilaga B

Intervjuförfrågan

Hej alla föräldrar!

Mitt namn är Anton Stifors och jag studerar till lärare på Linnéuniversitetet i Växjö. Just nu så håller jag på att skriva mitt projektarbete och jag skulle vilja intervjua ert barn som en del i mitt arbete.

Mitt arbete handlar om hur elever ser på utbildning och framtid. Intervjuerna som jag kommer att göra är helt anonyma. Namn eller skola kommer inte att synas i mitt arbete. Intervjuerna kommer att göras under vecka 47-48 på skolan och jag beräknar att en intervju kommer att ta cirka 20-30 minuter.

Jag har redan fått tillåtelse ifrån skolans rektorer att göra intervjuerna men jag måste även ha er förälders tillåtelse. Jag skulle vara väldigt tacksam om jag fick lov att intervjua ert barn. Om ni skriver under med ert namn, så godkänner ni att ert barn ställer upp i intervjun.

Det räcker med att en av er skriver ert namn, mamma eller pappa. Sedan skriver ni namnet på ert barn. Intervjuerna är helt frivilliga!

Tack på förhand!

Vårdnadshavarens namn

Barnets namn